

[Albrechtsen]

men som så sandelig ofte ikke er til spor gavn for det store befolkningsflertal i de lande, det drejer sig om. Derfor er det nødvendigt, at den danske u-landsbistand bryder med disse kommercielle interesser, bryder med de bindinger, som er til hinder for udviklingen i de fattige lande.

Man har beregnet, at ca. 50 pct. af den danske u-landsbistand vender tilbage som ordrer til det danske erhvervsliv. Man må nok stille det spørgsmål, om u-landsbistanden skal være bistand til det danske erhvervsliv eller bistand til de fattige befolkninger. Dér rejser hr. Lasse Budtz et problem ved at spørge: ja men kunne det ikke tænkes, at det forslag, SF og VS har fremsat, vil mindske beskæftigelsen i Danmark?

For det første må jeg sige, at det er en underlig kræmmeragtig betragtning – det bliver jeg nødt til at sige – når vi diskuterer dette problem. For det andet må jeg sige, at det ikke engang er sikkert, at det er en rigtig betragtning. Jeg har i hvert fald ladet mig fortælle, at man i Sverige, hvor man er gået i gang med at afbinde en stor del af bistanden, således at man stiller modtagerlandet frit med hensyn til, hvor det vil indkøbe forskellige produkter og maskiner osv., alligevel har fået placeret en hel del ordrer hos svenske virksomheder.

Jeg tror i og for sig, at hvis man generelt i de vestlige lande kunne få afbundet bistanden, så ville der såmænd nok også falde nogle ordrer af til de danske firmaer. Egentlig skulle der vel ikke være nogen grund til, at man indirekte førte en protektionistisk politik fra dansk side gennem dette.

Et af de vigtigste punkter i dette forslag er og bliver spørgsmålet om bistand til de befrielsesbevægelser, der kæmper imod undertrykkelse. De befrielsesbevægelser kan jo være med til at fjerne de styre, som står i vejen for en udvikling. Det drejer sig f.eks. helt aktuelt om at støtte befrielsesbevægelsen i El Salvador, der står over for et brutalt, USA-støttet militærdiktatur. Det gælder også støtten til befrielsesbevægelsen i Sydafrika, hvor et gennembrud for det sorte befolkningsflertal kunne have store og afgørende konsekvenser for levevilkårene i store dele af Afrika.

Endelig er det afgørende, at bistanden kanaliseres til de lande – og måske endda først og fremmest til dem – hvor man har kastet

åget af sig. Det er ikke socialistiske lande, der er tale om. Der er nogle af de borgerlige ordførere, der har været inde på, at vi ønsker, at hjælpen skal kanaliseres til socialistiske lande. Jeg ville da ønske, at der var socialistiske lande at kanalisere den til, men det er der desværre ikke på nuværende tidspunkt. Der er lande, hvor man har kastet det imperialistiske åg af sig, hvor man har fratrækket diktaturerne, godsejerne og borgerskabet magten, og hvor man i stedet for har givet befolkningen reel indflydelse og en reel mulighed for at få andel i udviklingen.

Derhen må den danske støtte gå, først og fremmest fordi man her direkte kan nå den fattige del af befolkningen, direkte kan se resultater, positive resultater, af den danske bistand, men også for at hindre, at disse styre bryder sammen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til udenrigsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

14) Forhandling om redegørelse nr. R 11:

Industriministerens redegørelse af 25. april 1984 om industripolitik.

(Redegørelsen anmeldt 25/4 84. Redegørelsen givet 25/4 84. Meddelelse om forhandling 25/4 84).

Forhandling

Erling Jensen (S):

Jeg måtte desværre i fjor over for industriministeren beklage, at hans industripolitiske redegørelse var lidt tynd. Jeg havde ikke tænkt mig, at han ville reagere på den måde,

[Erling Jensen]

at vi ved denne lejlighed slet ingen fik, men det er desværre situationen.

Vi har slet ingen industripolitisk redegørelse fået i år. Jo, jeg ved godt, vi har fået et notat med den overskrift, men det, vi har fået, er en forkortet gengivelse af teknologirådets teknologiske udviklingsprogram plus en meget kort indledning, som ikke indeholder nogen som helst konkrete forslag om nogen som helst industripolitik. Lad mig sige for en ordens skyld: dette udviklingsprogram er vi tilhængere af. Det var vi i øvrigt allerede i slutningen af forrige år, da vi læste det første gang.

Nu dukker redegørelsen altså op et halvt år senere, og så havde vi ventet at finde programmet i en noget større sammenhæng. Men hvor er, hr. minister, tilbehøret fra regeringens side til dette udviklingsprogram? Hvordan får det følgeskab af udvidet forskning og bedre uddannelse? Hvor er undervisningsministerens bidrag? Hvor er arbejdsministerens bidrag? Hvor er den informationskampagne, der skal til for at gøre dette udviklingsprogram tilstrækkelig forståeligt og populært? Hvordan bliver finansieringsplanen tilrettelagt, medmindre man ønsker at forringe de øvrige erhvervsfremmeordninger, som industri og håndværk er afhængige af?

Vi er enige i, at der ligger meget store udfordringer både for erhverv og for samfund gennem den meget hastige, næsten eksplosive, teknologiske udvikling i denne tid, og vi er enige i, at der kræves en særlig samfundsindsats for at modtage disse udfordringer. Vi er enige i, at den kommende udvikling vil præge alle brancher, alle sektorer, og at udviklingsprogrammet vil kunne give et skub, en ny dynamik, til en bedre erhvervsudvikling. Vi er enige i, at netop den danske erhvervsstruktur med dens mange små og mindre virksomheder gør programmet særlig tiltrængt, særlig værdifuldt.

Vi har en række forudsætninger for den tilslutning. Det er forudsætninger, som i et betydeligt omfang er med i teknologirådets oplæg.

En af forudsætningerne må være, at alle parter bliver inddraget i planlægning og gennemførelse, herunder naturligvis lønmodtagerne og deres organisationer.

En anden forudsætning må være, at samarbejdet bliver snævrere muligt, ved at man inddrager brugere, industri, håndværk, forsk-

ning, videntcentre og institutter samt det offentlige i øvrigt.

En tredje forudsætning må være, at programmet løbende bliver suppleret med den nødvendige uddannelsesmæssige aktivitet, herunder fornyelse og videreudvikling af de faglige uddannelser og arbejdsmarkedsuddannelserne, til at kunne tage denne udfordring op.

En fjerde forudsætning må være, at det teknologiske servicesystem i det hele bliver styrket.

En femte er, at dette program ikke kun kommer til at tage sigte på den private sektors behov for udvikling af nye systemer, men at det også kommer til at rette sig mod samfundets behov for anvendelse af informationsteknologien.

Og en sjette er, at teknologivurderingerne både af det samlede program og af delene af det bliver så omfattende og så dybtgående som overhovedet muligt.

Vi mener også, at det er vigtigt at understrege, at ressourcerne først og fremmest må anvendes til opbygning af det teknologiske servicenet, der betjener hele samfundet og hele erhvervslivet. Jeg skylder at sige, at vi er indforståede med, at der som foreslået også åbnes for demonstrationsanlæg i de private virksomheder.

Bare for en ordens skyld endnu en gang: vi er endda overordentlig positive over for teknologirådets udviklingsprogram, og vi kan tilslutte os målsætningen om hermed at få skabt et teknologisk løft inden for informations- og produktionsteknologien. Men det var desværre også det hele.

Når det er sagt, må jeg sige, at vi mangler altså fortsat den industripolitiske redegørelse, som populært sagt skulle give os et overblik over rigets situation på industripolitikens, på erhvervslivets, område. Vi mangler den aktuelle vurdering af industriens situation. Vi mangler prognosen for den industrielle udvikling. Vi mangler kort sagt en egentlig industripolitik fra regeringens side. Vi skal næsten stykke regeringens holdninger sammen af enkeltsætninger, der er lidt løsrevne.

Der er en enkelt sætning, der siger, at ud over den generelle økonomiske politik er det nødvendigt at føre en egentlig industripolitik. Det er vi enige i, men hvor er den blevet af? Hvordan har regeringen tænkt sig at sikre de størst mulige investeringer? Hvilke aktiviteter

[Erling Jensen]

vil man sætte bag det? Så vidt jeg kan se, er det øjeblikkelige initiativ blot, at man forringer de hidtidige samfundsmæssige anlægsinvesteringer.

Eller sagt på en anden måde: hvad er det tanken at der skal blive tilbage af egnsudviklingen, hr. minister? Hvad skal der sættes i stedet for industrihusene, som man vil fjerne? Hvad er håndværkerlånordningens flytning andet end et bogholderimæssigt fif? Er det andet? I så fald må det jo være en kritik af egnsudviklingsdirektoratets hidtidige ekspertise, og så er det første gang, en sådan fremkommer.

Hvad mener man med sætningen – igen en enkelt sætning – om, at man ikke vil nedprioritere udviklingen inden for andre teknologiformer? Ja men er det ikke netop det, man gør med forringelserne i teknologirådets budget for de næste år? Hvad mener man med en anden enkelt sætning: at »man vil sikre det bedst mulige bevillingsgrundlag for eksportfremme«? Ja men foreligger der en påtænkt ny dynamik, en ny aktivitet? Vil man slå det slag, der skal slås for, at erhvervslivet får de bedst mulige eksportmuligheder? Eller vil man holde sig til en snæver ramme, afhængig af, hvad man synes man vil ofre, og ikke afhængig af, hvilke muligheder der synes at tegne sig?

Eller hvad ligger der i, at man nævner ordene projekt- og systemeksport, igen kun med en enkelt sætning? Hvad ligger der andet i det, end at man vil lave et cirkulære om det? Det er det, man skriver, men det lyder unægtelig ikke, som om det er den store industripolitiske fanfare.

Igen af en enkelt sætning fremgår det, at regeringen er enig med os i, at dansk erhvervslivs struktur forudsætter en samfundsmæssig indsats. I det internationale konkurrencesamfund i dag, hvor alle prøver at placere sig i ny industriel udvikling, i ny teknologisk udvikling, forudsætter det både bredde, aktualitet og dynamik. Denne dynamik findes i Industrirådets program, men – undskyld, jeg siger det – den savnes både i resten af den såkaldte redegørelse og i regeringens erhvervspolitik i øvrigt.

Jeg takker naturligvis for indledningens bemærkning om, at vi i en årrække har ført en fornuftig industripolitik – det er jeg af naturlige årsager ikke uenig i – men hvorfor skulle vi så dog ikke fortsætte den i stedet

for at lægge op til slet ingen at have? Bortset fra teknologirådets program er det desværre det, man må læse ud af ministerens redegørelse, og det beklager jeg, hr. minister.

Flemming Hansen (KF):

Jeg vil gerne takke industriministeren for den industripolitiske redegørelse, som jeg finder har mange spændende perspektiver i sig og i høj grad udtrykker nytænkning på væsentlige områder. Udgangspunktet er en udbygning af industrien som grundlag for fortsat vækst i vort samfund og som afgørende forudsætning for løsning af vore betalingsbalanceproblemer og ikke mindst reduktion af arbejdsløsheden gennem stærkt øget beskæftigelse.

Baggrunden for redegørelsen er den omprioritering, ministeren ønsker foretaget, hvor man går væk fra støtte til erhvervslivet gennem anlægsfinansieringsordninger, hvor offentlige midler har været stillet til rådighed i form af lavtforrentede lån, over til at styrke eksportbestræbelserne og styrke den teknologiske udvikling.

Vi er i Danmark i kraft af den politik, denne regering har ført, kommet i den lykkelige situation, at markedsrenten er faldet så meget, at der ikke længere er så stort behov for støtte gennem forskellige låneordninger. Vi ser, at i kraft af den faldende rente går investeringerne her i landet stadig mere i den rigtige retning: væk fra passive investeringer i obligationer og over til aktive investeringer i virksomheder og arbejdspladser. Ikke mindst det i sidste uge indgæede forlig gør, at erhvervslivet for første gang i en menneskealder kan planlægge og disponere lang tid frem i bevidstheden om, at omkostningsudviklingen er rimelig, at renteniveauet fortsat vil være faldende, samt at kronkursen er fast.

Hovedafsnittet i den industripolitiske redegørelse er det teknologiske udviklingsprogram på 1,5 mia kr., som via teknologirådet foreslås igangsat allerede i år og løbende frem til 1987 inklusive. Ud over de 1,5 mia kr., som derigennem stilles til rådighed for teknologifremme, forventes en meget betydelig investering direkte i erhvervslivet. Man nævner tallet 600 mill. kr., men samlet for hele industrien og erhvervslivet er beløbet betydelig større.

[Flemming Hansen]

Udviklingsprogrammet omfatter begrebet informationsteknologi defineret som den teknologi, som knytter sig til anvendelsen af mikroelektronikken i produktion, produktionsprocesser og -systemer i bredeste forstand, altså et meget bredt dækkende udviklingsprogram. Programmet er opdelt i 6 delprogrammer, som jeg ikke skal komme nærmere ind på.

Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at det helt afgørende for, om denne industrielle omstrukturering vil lykkes, er, at vi erkender, at en meget stor del af medarbejderne og lederne inden for industrien skal gennem en omfattende efteruddannelse og omskoling. Denne efteruddannelse og omskoling skal selvfølgelig foregå i samarbejde med de uddannelsesprogrammer, som undervisningsministeriet og arbejdsministeriet står bag, og skal naturligvis også ske i samarbejde mellem arbejdsmarkedets parter. Jeg lægger endvidere vægt på, at meget af den forskning, der er indeholdt i det teknologiske udviklingsprogram, sker i et snævert samarbejde mellem erhvervslivet og uddannelsesinstitutionerne. Jeg ser dette som en betydelig fordel for begge parter.

Det er glædeligt, at man i programmet erkender, at der skal være fleksibilitet, og at man ikke vil lægge sig fast på fordelingen mellem de enkelte delprogrammer, ligesom man åbner mulighed for eventuel omprioritering af programmerne i lyset af udviklingen og de konstaterede behov. Denne fleksibilitet finder jeg er en glædelig nyskabelse inden for offentlig virksomhed, ligesom jeg glæder mig over bemærkningerne om, at hele erhvervslivet skal med i dette udviklingsprogram.

Danmarks styrke i den omstillingsproces, vi nu skal igennem, finder jeg det er vigtigt at gøre nogle betragtninger over.

Vi vil være i stand til at gennemgå de nødvendige omstruktureringer, fordi vi ikke gennem forfejlet industripolitik har oprettholdt ikke-konkurrencedygtige virksomheder. Vor styrke er, at danske virksomheder næsten udelukkende består af mindre og mellemstore virksomheder med en kolossal omstillingsevne og -vilje. Af Danmarks mange industrivirksomheder er der kun ca. 80 med mere end 500 ansatte, medens der findes ca. 6.000 industrivirksomheder med mellem 6 og 500 ansatte. Det er disse, vi i virkeligheden

må styrke. Forstår industrien at udnytte de muligheder, det nye teknologiske udviklingsprogram giver os, og at udnytte de muligheder, vi har for øget eksport, vil industrien komme igennem denne omstillingsproces som sejrherre.

Imidlertid er det vigtigt at sige, at alle andre industrilande er mindst lige så langt som vi i den omstillingsproces, der skal ske, og mange lande er meget længere end vi. Det er vanskeligt direkte at sammenligne os med andre lande, bl.a. på grund af forskellige erhvervsstrukturer, men når vi vurderer, hvilket udviklingsprogram man har for omstrukturering i andre lande, kan vi konstatere, at der er mange lande, der har et betydelig større udviklingsprogram, end vi har.

Fordelene ved anvendelse af ny teknologi er mange og i virkeligheden utallige. For dansk industri vil de bl.a. være, at stordriftens fordele aftager i betydning, idet den nye teknologi sikrer, at den mindre industrivirksomheds fleksibilitet bliver af helt afgørende betydning. De administrative opgaver lettes betragteligt, og det giver igen mulighed for at overflytte tid og ressourcer fra administrative opgaver til kreative opgaver og udvikling af eksportarbejdet. Tænk også på, hvilken letelse der kan ske i administrationen hos det offentlige! En udnyttelse af informationsteknologien vil give mulighed for et betydelig højere serviceniveau uden ansættelse af flere medarbejdere og med mulighed for større tilfredshed i arbejdet hos medarbejderne i den offentlige sektor.

Jeg vil også gerne gøre nogle betragtninger om frygten for den nye teknologi. Det er en normal og rimelig menneskelig holdning, at man frygter det nye og ukendte. Denne indstilling har været diskuteret i en årrække, og også arbejdsmarkedets parter har forhandlet om, hvilke konsekvenser den nye teknologiske udvikling skal have. Jeg tror imidlertid ikke, at man skal frygte for beskæftigelsen på grund af ny teknologi, snarere tværtimod. Som nævnt er der mange mindre virksomheder, og der er ingen tvivl om, at når man der lettes for de mange administrative opgaver og monotone arbejdsprocesser, vil muligheden for udvikling og fornyelse blive bedre – med det resultat, at produktion og beskæftigelse øges.

Lad mig som eksempel nævne banksektoren her i landet. Inden man gik over til ny

[Flemming Hansen]

teknik, var der ca. 10.000 ansatte i pengeinstitutterne. I dag er der ansat 32.000 i pengeinstitutterne, simpelt hen fordi man har taget så mange nye opgaver op og fundet eller skabt så mange behov, at der har været brug for en tredobling af medarbejderstaben.

Specielt de mindre og mellemstore virksomheder kan udvide og ekspandere. De har alle mulighederne gennem anvendelse af den nye teknologi for at udvikle de enorme skjulte reserver, som disse virksomheder har. Jeg tror, at de markeder, sådanne virksomheder arbejder på, er fuldstændig uudnyttede.

Jeg finder det glædeligt, at industrien gennem den politik, regeringen har ført, nu kender sine betingelser de næste 2-3 år. Vi kender omkostningsudviklingen, og vi ved, at mulighederne for dansk industri er bedre end i umiddelbare tider. Den nuværende regering står således ikke alene som en regering, der måtte rydde op efter flere års forfejlet dansk politik. Den står stadig mere som en regering, der tilfører erhvervslivet nye driftsmuligheder, nye ekspansionsmuligheder og ny dynamik, med det meget store håb, at vi atter kan få fuld beskæftigelse her i landet.

Jeg tror, at den omstilling, industrien gennemgår, vil medvirke til at give et bedre liv for de mennesker, der er beskæftiget i den. Jeg er sikker på, at den omskoling og efteruddannelse af en væsentlig del af industriens medarbejdere på alle niveauer, som skal ske, vil medvirke til at gøre tilværelsen mere meningsfyldt for disse mennesker.

Jeg tror også, at der for de mange mennesker, der har uddannet sig til stillinger inden for den offentlige sektor, og som der desværre ikke har været plads til, vil være nye kæmpechancer. Disse veluddannede mennesker vil have mulighed for gennem en rimelig kort omskoling at blive meget gode aktiver for en stor del af industrien. For vi må ikke glemme, at omskoling og efteruddannelse bliver nøgleord i den strukturomstilling, som industrien, ja hele samfundet, skal igennem. Selv nyuddannede ingeniører vil have brug for efteruddannelse, så hurtigt går udviklingen.

Jeg er glad for, at det teknologiske udviklingsprogram er så konkret, som det er, hvad angår tidsfaktoren, og jeg finder, at programmet er meget anvendelsesnært. Vi skal nemlig i gang nu. Vi taler om en udvikling, som er sket, måske ikke her, men så i andre lande

på Jorden. Den internationale økonomiske situation er god for os nu, og vi vil udnytte dette. Jeg synes, at det teknologiske udviklingsprogram er en national opgave. Lad os sammen gå i gang med at løse den opgave, og lad os gøre det her og nu.

Svend Heiselberg (V):

Indledningsvis vil jeg sige ministeren tak for den industripolitiske redegørelse, ministeren har givet folketinget.

Nu kan en industripolitisk redegørelse gives som en snæver fortolkning af en politik vedrørende industrisektorens struktur, eller ministeren kunne have valgt en bred fortolkning, hvor den industripolitiske redegørelse havde omfattet alle de lovgivningsmæssige rammer for industrien.

Ministeren har valgt den mere snævre fortolkning og beskæftiger sig med et område, hvor kun fantasien sætter grænsen – altså hvis folketinget skaber de nødvendige forudsætninger for erhvervslivet, herunder hele industrisektoren. Vi vil opleve, at selv nok så mange teknologiprogrammer vil forringe virkningen, hvis folketinget ikke ved udformningen af den generelle politik gør det muligt for virksomhederne at råde og disponere over den nødvendige finansielle og kvalifikationsmæssige ressourcebaggrund.

Folketinget må gøre sig klart, at teknologisk fornyelse og nye produkter ikke gør det alene. Erhvervslivet skal også kunne sælge produkterne. Det bringer mig til at sige, at det er nødvendigt, at der fortsat føres en stram indkomstpøolitik, at vi garanterer erhvervslivet en stabil kronekurs og en fortsat faldende rente, og at statens underskud ikke forøges eller forsøges begrænset ved at vælte forøgede omkostninger over på erhvervslivet. Erfaringen har vist os, at en sådan politik ikke kalder på nye initiativer og investeringer inden for erhvervslivet.

Vi har behov for, at erhvervslivet løser vores arbejdsløshedsproblemer og dermed er med til at sænke statens udgifter til dagpenge, en post, som udgør ca. 30 mia kr. Men vi må sige til erhvervslivet, at vi ikke kommer med nye udgiftkrævende poster, at vi ikke er indstillet på at hæve selskabsskatten, hvad socialdemokratiet har talt om at gøre. Vi må også arbejde for en positiv ændring af dobbeltbeskatningen, grundskylden, dækningsaf-

[Svend Heiselberg]

giften, den del af formuebeskatningen, der hviler på erhvervsaktiverne, samt beskatning af enkeltmandsejede virksomheder. Ja, det er de ting, der skal til, hvis erhvervslivet skal tage udfordringer op.

Udfordringer og muligheder er der mange af, bl.a. på teknologiområdet. USA er i dag hovedleverandør af produkter, eksempelvis inden for informationsteknologiområdet. Af tal fra EF fremgår det, at 8 ud af 10 personlige datamater, der sælges i Europa, kommer fra USA.

Også Japan er kraftigt med på informationsteknologiområdet. Således angives, at 9 ud af 10 videobåndoptagere, som sælges i Europa, kommer fra Japan. I Japan satses der ligesom i USA meget på forskning inden for det område, og bl.a. syntetisk tale prioriteres højt. Yderligere vil Japan investere ca. 500 mill. dollars i udviklingen af en 5. generations computer, et projekt, som vil strække sig over 10 år.

Når man betragter de store aktiviteter, der er i gang i bl.a. USA og Japan, er det ikke overraskende, at ministerens industripolitiske redegørelse i det væsentlige beskæftiger sig med teknologien, slet ikke når vi ved, at den del af industrien, der i dag beskæftiger sig med informationsteknologien, alene i størrelse og værditilvækst kan sammenlignes med automobil- og stålindustrien. I 1980 var det årlige salg af informationsteknologiprodukter på verdensplan 240 mia dollars, hvilket forventes at stige med 8-10 pct. pr. år.

Derfor er det også glædeligt, at EF har besluttet at sætte ESPRIT-programmet i gang. Det står for Det Europæiske Strategiske Forsknings- og Udviklingsprogram inden for Informationsteknologien. Formålet med dette program er at forsyne den europæiske informationsteknologiindustri med det teknologiske grundlag, som er nødvendigt, for at den kan forblive konkurrencedygtig på verdensplan de næste 10 år. Det er et projekt, som over de følgende 5 år har et budget på over 12 mia kr.

Baggrunden er at få en gradvis iværksættelse samt at finde nye metoder til at styre selve forskningen og udviklingsprogrammet, altså også her et bevis på, at vi via vort fællesskab er på vej til at løfte store opgaver, at tage udfordringer op, som vi ellers ikke har kunnet klare. Det skulle EF-modstanderne tænke på, når de kører frem med alle deres

nedvurderinger af det europæiske samarbejde.

Det er alvorligt, at vi må konstatere, at uddannelseskapaaciteten skal være i orden, for at teknologiprogrammet kan blive en succes. Man er ikke tidligere fulgt med udviklingen, men vi kan nu glæde os over, at der i undervisningsministeriet sker store opprioriteringer til fordel for den erhvervsrelevante forskning. Det må fortsat være en oplagt opgave at sørge for en styrkelse af de erhvervsrelevante uddannelser og den erhvervsrelevante forskning, og jeg håber, at regeringen er opmærksom på, at vi ikke sætter et teknologisk udviklingsprogram i gang til 1,5 mia kr. inden for de følgende 4 år, hvis ikke det er kædet sammen med en forøget indsats inden for uddannelses- og forskningssektoren.

Jeg har også bemærket, at forligsteksten fra den 25. april 1984 taler om et forsknings- og udviklingsprogram. Vi må desværre erkende, at der ikke er nok arbejdskraft til rådighed inden for den elektroniske industri, men jeg er overbevist om, at regeringen her vil gøre en indsats.

Det har ofte fået mig til at tænke på, hvorfor der ikke gøres en indsats for at få omskolet nogle af vore højtuddannede, som intet job har. Dem har vi jo desværre mange af. Hvorfor ikke sluse dem ind i den branche? Med den grundlæggende uddannelse, de har, burde de kunne gøre god fyldest. Jeg håber, at regeringen vil give undervisningsministeren yderligere ressourcer, så det kan sættes i værk nu. Jeg ved godt, at det ikke specielt er industriministerens opgave, men skal vi gå ind i den branche, som bærer fremtiden, den branche, som har de største industripolitiske udfordringer, skal vi satse på forskning og uddannelse, og vi skal skynde os.

Til sidst vil jeg sige, at det er vigtigt, at det omfattende teknologiprogram får en sådan karakter, at de små virksomheder vil få den fulde glæde af resultaterne af programmet. Danmark er de små virksomheders land, og det har vi haft stor glæde af. Vi skal også være opmærksom på, hvorledes vi får kanaliseret det alt sammen ud til virksomhederne. Men en spændende fremtid med mange udfordringer er det, hvis vi forstår at samle det op.

Rahbæk Møller (SF):

[Rahbæk Møller]

Industriministeren skal ikke have utak for at have givet denne redegørelse. Teknologirådets forslag til en aktiv statslig indsats for at fremme en industripolitisk udvikling bragte indlysende forvirring i borgerlige kredse. Nogle valgte en gammelliberalistisk holdning med et nej til, at staten blander sig, mens andre indså nødvendigheden af en indsats. Regeringen har altså valgt den pragmatiske linje i denne sag.

Regeringen skal heller ikke have utak for den måde, den planlægger at finansiere det teknologiske udviklingsprogram på. Det fremgår ikke helt klart af ministerens redegørelse, men hvis jeg læser den rigtigt, skal pengene i det væsentlige fremskaffes ved, at de penge, der spares på diverse maskerede rentestøtteordninger, fordi renteniveauet er faldet, delvis godskrives industriministeriets budget.

Disse indledende bemærkninger skal forstås således, at socialistisk folkeparti er rede til at deltage i en statslig indsats på dette område, og at vi er rede til at bevilge midlerne til det, men det betyder ikke, at vi ukritisk tilslutter os den filosofi, der ligger bag udviklingsprogrammet. Vores vigtigste kritik rammer for så vidt ikke udviklingsprogrammet som sådant. Det er snævert teknologisk, men sådan vil det naturligvis blive, når det udarbejdes af teknologirådet; det er nu engang dets opgave. Men folketinget skulle helst tænke i bredere baner og se teknologiens udvikling i snæver sammenhæng med det samfund, som teknologien skal betjene.

Det har allerede været påpeget fra mange sider, at programmet bliver meningsløst, hvis der ikke samtidig gøres en tilstrækkelig indsats for uddannelse og forskning. Jeg forstår, at folketinget får mulighed for at diskutere disse aspekter ved senere lejligheder, og skal derfor lade dem ligge her.

Til gengæld har jeg hæftet mig ved en passus i Elektronikfabrikantforeningens kommentar til det teknologiske udviklingsprogram. Foreningen konstaterer, at programmet er snævert teknologisk og ikke beskæftiger sig med de markedsmæssige aspekter, og det foreslås, at der gennemføres en analyse af, hvilke teknologiske områder der især bør støttes. Fra SFs side kan vi helt tilslutte os disse betragtninger. Det skal ikke gøres ud fra en forestilling om, at staten skulle være særlig god til at gætte, hvad der er salg i.

Som ofte fremhævet ville man næppe for nogle år siden have forventet, at tekstilindustrien skulle vise sig så levedygtig, som den faktisk har været. Nej, det, vi ønsker, er ikke statsligt gæsteri, men et bevidst valg af, hvilke teknologier vi ønsker at fremme, og dermed hvilket samfund vi ønsker at leve i. Eksempelvis nævnte programmet nogle positive eksempler på, hvad de nye teknologier kan bruges til: energibesparelser, handicapudstyr m.v. Det er udmærkede eksempler, men der er intet i programmet, der sigter mod at stimulere en produktudvikling på netop disse områder.

Det kan man næppe bebrejde programmets forfattere. Hvis det er teknologiudvikling af denne og tilsvarende sympatiske typer, som skal fremmes, gøres det først og fremmest ved at sikre, at der er efterspørgsel efter produkter af denne art. Med andre ord: det kræver en fornuftig energipolitik og en god handicappolitik, som en teknologipolitik så kan understøtte, og det kræver politik, der også inddrager brugerne af de pågældende produkter.

Hvis der skal spares så meget, som regeringen hævder, kan man med god ret spørge, om vi ikke bruger pengene bedst ved at stimulere f.eks. udbygning af vedvarende energi i stedet for at hælde pengene i et teknologiprojekt uden andet mål end at fremme en blind teknologisk udvikling.

Det samme gælder medarbejderindflydelse. Det nævnes både i udviklingsprogrammet og i ministerens redegørelse, at de konkrete aktiviteter kræver en aktiv og kreativ deltagelse af medarbejdere på alle niveauer. I ministerens redegørelse fremhæves desuden, at teknologien både kan forbedre og forringe arbejdsmiljøet, men der er intet i hverken programmet eller redegørelsen, der fremmer medarbejderindflydelsen. Hvis man gennemfører hastige teknologiske forandringer uden at tage skridt i retning af virksomhedsdemokrati, ender vi uvægerlig i et endnu mere tomt og ekspertstyret samfund. Nu kan man næppe forvente, at et teknologisk udviklingsprogram skal indeholde forslag om virksomhedsdemokrati, men det er blot endnu en illustration af, at et sådant udviklingsprogram ikke kan stå alene, men må suppleres med tiltag uden for programmet. Med andre ord: teknologien skaber samfundet, men samfundet skaber også teknologien. Hvis vi

[Rahbæk Møller]

ønsker, at teknologien skal fremme samfundsmæssige kvaliteter, må vi nødvendigvis indrette samfundet sådan, at teknologien udvikles i den retning.

Ser vi det fra en snæver økonomisk og betalingsbalancemæssig synsvinkel, er det et vigtigt punkt. Danmark bliver aldrig teknologisk førende over en bred front. Hvis vi skal udvikle produkter og tjenesteydelser, der kan afsættes på verdensmarkedet, skal det nødvendigvis være produkter, der er udsprunget af særlige velfærdsmæssige kvaliteter, og uden at udvikle disse velfærdsmæssige kvaliteter får vi heller ikke disse produkter.

Ingen af disse betragtninger er for så vidt en kritik af det teknologiske udviklingsprogram, men blot en konstatering af, at det ikke kan stå alene. Der er imidlertid også punkter i selve programmet, som ikke uden videre kan godtages. Det gælder først og fremmest prioriteringen af midlerne. Siget med programmet er at fremme den teknologiske udvikling både i produktionsprocesserne og i produkterne. Det kan der ikke i sig selv indvendes noget imod. Men det gælder dog, at mens den teknologiske udvikling i produktionsprocesserne nok kan være nødvendig af hensyn til konkurrenceevnen, så koster den umiddelbart arbejdspladser. I modsætning hertil skaber udvikling af nye produkter arbejdspladser.

På denne baggrund kan det undre, at der afsættes 450 mill. kr. til fornyelse af produktionsanlæg, men kun 285 mill. kr. til produktfornyelse. De to tal burde være byttet om. Forholdet forværres af, at af de 285 mill. kr. til produktfornyelse forudses de 200 mill. kr. anvendt i forbindelse med bredbåndsnettet. Så bliver der ikke ret meget tilovers til andre produkter. Årsagen til denne prioritering skal formodentlig søges i, at programets forfattere ikke ønsker at prioritere mellem forskellige teknologier. Derfor forestiller man sig midlerne til produktudvikling anvendt på traditionel vis, hvor teknologistyrelsen passivt afventer ansøgninger fra private, og man forestiller sig kun en væsentlig stigning i antallet af ansøgninger i forbindelse med bredbåndsnettet. Hvis vi i stedet aktivt satsede på bestemte teknologier både ved at fremme en efterspørgsel og ved at stimulere den nødvendige produktudvikling, ville vi ikke løbe ind i disse begrænsninger.

Det, som vi i virkeligheden savner, er en teknologipolitik, en politik, der tager stilling til, hvordan vi vil udnytte de muligheder, der ligger i de nye teknologier, en politik for, hvad vi vil sige ja til, og hvad vi vil sige nej til. I en sådan politik må teknologivurdering indgå som et centralt punkt. Det teknologiske udviklingsprogram indeholder en teknologivurdering, men de afsatte beløb er meget små. Der er naturligvis grænser for, hvor hurtigt man kan opbygge en kvalificeret teknologivurdering, men den må kunne opbygges hurtigere, end udviklingsprogrammet lægger op til, og det er nødvendigt at inddrage befolkningen i disse beslutninger. Derfor er der brug for hurtigtvirkende foranstaltninger til oplysning om, hvad det er for valg, vi står over for, og hvilken betydning for samfundsudviklingen disse valg får. Mange mennesker føler sig fortabte på grund af manglende viden, men der er også en stærkt stigende interesse for mere viden om nye teknologier. Derfor bør SF's forslag om en oplysningskampagne om teknologi snarest vedtages.

SF siger ikke nej til at være med til at fremme den teknologiske udvikling og heller ikke til at bruge 1,5 mia. kr. over 4 år på det, men til gengæld må det forlanges, at den teknologiske udvikling udformes sådan, at den forøger kvaliteten i samfundet, og det må forlanges, at hele befolkningen inddrages i afgørelsen af, hvad det vil sige.

Larsen-Ledet (RV):

Det radikale venstre hilser med tilfredshed regeringens bestræbelser på at styrke industriens konkurrenceevne. Styrkelsen af konkurrenceevnen er afgørende, hvis beskæftigelsen skal forøges og betalingsbalancen skal forbedres.

Den førte økonomiske politik er fundamentalt vigtig også for erhvervslivets vilkår. Den spirende optimisme, som nu kan konstateres i erhvervslivet, taler sit tydelige sprog både investerings- og beskæftigelsesmæssigt. Efter en periode med barske vilkår for erhvervslivet og dårlige investeringsforhold er det imidlertid også på høje tid, at dansk industri kommer i en situation, hvor der igen kan investeres. Det er ikke mindst vigtigt, fordi behovet for at få en øget anvendelse af moderne teknologi i danske virksomheder er

[Larsen-Ledet]

meget udtalt. På dette område og på en række andre områder er der desuden behov for en statslig indsats, som er mere direkte målrettet end den grundlæggende økonomiske politik, som dog som sagt er forudsætningen for overhovedet at komme nogen vegne.

Hvad angår de mere direkte målrettede statslige initiativer på industrifremmeområdet, påkalder teknologirådets bemærkelsesværdige initiativ til fremme af anvendelse af informationsteknologien sig særlig stor opmærksomhed. Jeg forstår også, at industriministeren er meget optaget af de tanker og forslag, der er fremsat af teknologirådet, og at teknologirådets forslag om at anvende 1.500 mill. kr. over de næste 4 år for at fremme informationsteknologiens anvendelse i bred forstand i dansk industri er blevet mødt med velvilje i regeringen, samt at der for tiden foregår overvejelser over, hvorvidt det er muligt at finde disse penge ved at tage fra eksisterende erhvervsfremmeordninger. Det er noget, vi fra radikal side gerne vil vende tilbage til.

Fra radikal side har vi ikke mindst hæftet os ved de afsnit i teknologirådets forslag, som omhandler de muligheder, der foreligger for de mindre og mellemstore virksomheder i forbindelse med en øget anvendelse af informationsteknologi, og her tænker jeg også på vore håndværkere.

I den forbindelse mener jeg også det er vigtigt at være opmærksom på, at der stadig er områder af Danmark, som må betegnes som udviklingsområder i industriel henseende, og hvor indkomstniveauet er meget lavt set i forhold til landsgennemsnittet. Det er min fornemmelse, at der tilstræbes en vis smidighed ved budgetteringen af de 1.500 mill. kr., bl.a. fordi udviklingen på det teknologiske område går så hurtigt, at en betydelig fleksibilitet i anvendelsen af midlerne må anses for at være hensigtsmæssig. Fra radikal side vil vi lægge vægt på, at der i den løbende vurdering af, hvor midlerne skal anvendes, lægges betydelig vægt på at styrke mindre og mellemstore virksomheder og især dem, der er beliggende i de områder af landet, som i særlig grad har behov for en styrkelse af det erhvervsmæssige grundlag.

I det radikale venstre er vi således overbeviste om, at den nye teknologi kan og vil komme til at betyde helt nye muligheder for at styrke det decentrale element i den danske

erhvervsstruktur, og vi vil lægge stor vægt på, at industriministeren i administrationen af nye erhvervsfremmeordninger er meget opmærksom på, at disse muligheder bliver fundet og udnyttet.

I denne forbindelse anser vi det for ønskeligt, at vi i Danmark i stor udstrækning gør brug af udenlandske erfaringer, dels i form af studier i marken, dels i form af import af viden, kombineret med en effektiv spredning af denne viden til vore læreanstalter og vort erhvervsliv.

Efter vores opfattelse spiller en målrettet indsats på uddannelsesområdet en helt central rolle for et heldigt udfald af en intensiveret overgang til anvendelse af informationsteknologi i bredeste forstand i danske virksomheder. Vi står her over for et ikke ubetydeligt efterslæb, som der nu må gøres en ihærdig indsats for at få rettet op på. Det er vigtigt at spore vore uddannelsesvirksomheder effektivt ind på fremtidens krav, og det er vigtigt, at vi forstår at motivere de unge til at vælge de uddannelser, som vi ved at vi om få år vil have et stort behov for i erhvervslivet.

Den problemstilling, der rejser sig i forbindelse med den teknologiske revolution, der foregår i vort samfund i disse år, er så mangesidet, at vi fra folketingets side må gøre vores yderste for at se tingene i sammenhæng, og inddragelsen af uddannelsespolitiske spørgsmål i en industripolitisk debat er derfor ikke en sammenblanding af tingene, men et led i en helt nødvendig helhedsbetragtning på den udvikling, vi står midt i. Derfor vil jeg da også gerne i den forbindelse pege på det radikale forslag om at oprette et teknologinævn, som kan formidle uvildige helhedsvurderinger til folketinget og samtidig medvirke til at iværksætte en alsidig samfundsmæssig debat. Vi er af den opfattelse, at der er et meget stort og udækket behov for at skabe forståelse for og opbakning i befolkningen for den teknologiske fornyelse, som er så afgørende for, at vi på længere sigt kan opretholde vort velstandsniveau og vor sociale tryghed. Oplysning og motivation er helt afgørende elementer i hele den udvikling, vort erhvervsliv står i – ikke mindst for at sikre, at store befolkningsgrupper ikke kommer til at stå uforstående over for den nye teknologi og derfor kommer til at stå fremmed over for det samfund, som utvivlsomt

[Larsen-Ledet]

vil komme til at bære tydeligt præg af de store teknologiske omvæltninger.

Vi har også et stort ansvar for at menneskeliggøre den nye tid og for at forhindre, at det er udviklingen, der kommer til at styre menneskene. Vi kan vist godt sammenligne den nye tid med en bulldozer, som maser sig frem, som er stærk, som knuser meget i sit spor. Jeg mener ikke, at vi skal forsøge at stoppe udviklingen, men jeg mener både, at vi kan, og jeg mener også, at vi skal springe på bulldozeren og dreje den i en mere menneskevenlig retning. Også det vil jeg gerne opfordre industriministeren til at være opmærksom på og til at medvirke til.

Til slut vil jeg gerne tilføje, at den megen tale om informationsteknologi ikke må overskygge den hastige teknologiske udvikling, der finder sted på en lang række andre områder. Den vil ligeledes få meget stor betydning for den fremtidige erhvervs- og industriudvikling og også stille os over for store, komplicerede politiske og etiske spørgsmål. Her tænker jeg på de ny teknologier inden for biokemi, gensplejsning m.v.

Bredden i det teknologiske spring fremad understreger for mig nødvendigheden af en sammenhængende erhvervs- og industripolitik, som spænder fra den generelle økonomiske politik over uddannelsespolitik til specielle og målrettede industrifremmeinitiativer. Jeg sætter min lid til, at industriministeren vil medvirke aktivt til at få skabt den nødvendige sammenhæng og målrettedhed i en udvikling, som må anses for at være vital for samfundet, og som ikke endnu er præget af tilstrækkelig konsekvens. Hvis det er tilfældet, kan industriministeren regne med det radikale venstres medvirken.

Brusvang (CD):

CD finder ikke nogen anledning til at kritisere, at den fremlagte redegørelse fra industriministeren ikke omhandler alle aspekter af industripolitikken. Tværtimod har jeg netop forstået, at det var hensigten med denne redegørelse at koncentrere sig om de problemer, der knytter sig til udvikling af teknologien. På denne baggrund kan jeg på CDs folketingsgruppes vegne takke industriministeren for redegørelsen, som på alle vigtige områder stemmer overens med CDs opfattelse.

Teknologiprogrammet er kun ét af elementerne i den redegørelse for regeringens handlingsprogram, som statsministeren for nylig gav folketinget efter indgåelse af det politiske forlig mellem regeringen og de radikale, men et af de vigtigste.

En teknologipolitik rækker i sit sigte langt ud over den tidsmæssige ramme for selve det netop afsluttede forlig. Ved vurderingen af teknologiprogrammet må der lægges afgørende vægt på, at en væsentlig forudsætning for, at udviklingen virkelig kan komme det danske samfund til gode, er, at det rigtige erhvervspolitiske klima fortsat er en realitet. Gennem regeringens genopretningspolitik har erhvervslivet fået væsentlig bedre konkurrencemuligheder. Dette er et resultat af den stramme indkomstpolitik, der sammen med den lavere rente og halveringen af inflationstakten har sikret erhvervslivet rimeligere omkostningsforhold i produktionsprocessen. Men vi må se i øjnene, at indgreb, der holder omkostningerne nede, samtidig er foretaget i en række af de lande, vi samhandler med.

Selv om vi er taknemlige for den danske fagbevægelses forståelse for situationen ved de sidste overenskomstforhandlinger, bør det ikke skjules, at det vil være i samfundets velforståede interesse, både for de beskæftigede og for de arbejdsløse, at der sker en yderligere afdæmpning af indkomstudviklingen i den kommende overenskomstperiode. Ligeledes er det nødvendigt at stoppe udgiftsstigningen i den offentlige sektor, så underskuddet på statsbudgettet yderligere mindskes og betalingsbalancen bedres. Navnlig på det sidste punkt har den aktuelle udvikling vist, hvor vanskelig den del af opgaven er.

Rentefaldet og den nemmere adgang for erhvervslivet til selv at skaffe sig midler til finansiering på rimelige vilkår af dets anlægsvirksomhed har gjort de hidtidige statslige støtteordninger mindre påkrævede. Det er derfor en logisk konsekvens, at prioriteringen af statsmidlernes anvendelse ændres, således at flere midler stilles til rådighed for den teknologiske udvikling. Dette må være rigtigt som princip, men jeg har fuld forståelse for, at der ikke i industriministerens redegørelse tages stilling til, hvilke konkrete støtteordninger der skal afvikles, og i hvilket tempo. Det må komme gradvis. Derimod står det allerede nu klart, at de statslige støtteordninger

[Brusvang]

med henblik på eksportfremme må fastholdes og måske yderligere udbygges.

Til forudsætningerne for, at den statslige teknologiske udviklingsindsats skal lykkes, hører også et veludbygget transportsystem, et effektivt telekommunikationssystem og en modernisering af uddannelsessystemet. Der må ske en væsentlig styrkelse af de erhvervsrelevante uddannelser og den erhvervsrelevante forskning, også ud over de forsknings- og uddannelsesmæssige initiativer, som er forudset i selve teknologiprogrammet.

De helt store virksomheder vil ofte selv kunne magte den teknologiske udvikling og forskningsindsats, der specielt er behov for i deres virksomhed. Derfor er en væsentlig del af formålet med teknologiprogrammet ikke blot at medvirke til en fortsat udvikling af højteknologien, men også at sikre, at der fremmes en masseproduktion og dermed billiggørelse af teknologiens produkter, således at den avancerede teknologi kan købes, administreres og nyttiggøres i de små og mellemstore virksomheder. Når man kender den danske erhvervsstruktur, hvis grundlag i høj grad netop udgøres af de små og mellemstore virksomheder, er det indlysende, at en snarlig virkeliggørelse og gennemførelse af teknologiprogrammet er af største betydning.

Ser man på størrelsen af de investeringer, som erhvervslivet selv må ofre på den teknologiske omstillingsproces, et beløb, som i de kommende år vil andrage adskillige milliarder kroner, er det et ret beskedent beløb, regeringen ifølge redegørelsen agter at ofre på sin indsats i teknologiprogrammet: en 300-400 mill. kr. om året.

For at opnå de optimale resultater af den teknologiske udviklings mange nye og rige muligheder er det vigtigt, at psykologiske og menneskelige faktorer ikke overses. Oplysningskampagner må sikre medarbejdernes forståelse og medarbejdernes samarbejde. Den teknologiske udvikling må nøje styres, så den ikke uforudset fører til masseafskedigelser. Tværtimod skulle højteknologien gerne sætte os i stand til at skabe nye arbejdspladser med nye procedurer og nye produkter.

Industriministerens redegørelse lægger afgørende vægt på, at vi i den teknologiske udviklingsproces særlig opprioriterer informationsteknologien. Dette er netop et eksempel på de særlige fordele, som frembyder sig

for de små og mellemstore virksomheder, som her med moderate omkostninger vil blive i stand til at skaffe sig fordele, som for var forbeholdt de store virksomheder. Denne særlige prioritering af informationsteknologien er netop ønsket af teknologirådet. CD er enige med industriministeren i, at rigtigt anvendt vil informationsteknologien kunne føre til et bedre arbejdsmiljø for mange arbejdstagere og samtidig skabe nye vækstmuligheder for produktionen.

Endelig finder jeg anledning til at fremhæve, at den teknologiske videreudvikling netop er et af de områder, hvor vort medlemskab af Det europæiske Fællesskab giver os nye fordele gennem vor deltagelse i det for nylig vedtagne såkaldte ESPRIT-program, omfattende projekter inden for mikroelektronik, programteknologi m.v., som samtidig giver danske virksomheder særlige muligheder for tilskud til deres udviklings- og forskningsprogrammer.

I overensstemmelse med foranstående kan jeg på CDs vegne principielt tilsige industriministeren fuld opbakning bag ministerens fortsatte bestræbelser på dette område.

Dohrmann (FP):

Indledningsvis vil jeg godt sige tak til ministeren, fordi han har fremlagt sin redegørelse her, og jeg vil samtidig give udtryk for, at den del af redegørelsen, som indeholder nogle hensigtserklæringer om, at industripolitikken selvfølgelig skal fremmes mest muligt, er vi 100 pct. enige i. Den bedste og vel nok eneste måde, folketinget og regeringen kan medvirke til at fremme industripolitikken på, er vel først og fremmest ved at sørge for, at hele vores omkostningsniveau bliver sænket, således at de danske virksomheder har en rimelig chance for at gå ud og konkurrere på de udenlandske markeder.

Det har glædet os temmelig meget, at dansk industri inden for det sidste år tilsyneladende er kommet ind i en opgangsperiode, og at man i hvert fald klarer sig bedre, end man gjorde for blot et par år siden. Konkurrencen er ret hård, men danske industriledere er jo dygtige, og vores arbejdskraft er stabil. Dermed har vi faktisk nogle meget gode forudsætninger for et yderligere opsving.

Men som sagt: omkostningsniveauet i Danmark er for højt, og det er først og frem-

[Dohrmann]

mest folketingets opgave at sørge for, at det bliver sænket.

Her bliver jeg nødt til at komme med den måske lidt sure bemærkning, at det egentlig var kedeligt, at vi i går skulle behandle en lang række forslag fra regeringspartierne om at forøge skatter og afgifter. Man vil også lægge en lang, lang række andre byrder over på erhvervslivet. Det er helt klart, at forslag af den karakter omgående vil resultere i, at omkostningsniveauet stiger, og at det derved endnu en gang bliver sværere at producere nogle varer, som kan sælges til nogle rimelige priser.

Skatter og afgifter har som bekendt den virkning, at de omgående smitter af ved, at der bliver stillet nogle nye lønkrav. Skatteministeren får en ganske pæn del af de merudgifter, virksomhederne får, og lønmodtagerne sidder som regel tilbage med en lang næse. Det eneste, der kommer ud af det, er, at omkostningsniveauet bliver forhøjet. Vi har op igennem 1960'erne og 1970'erne set, hvordan det går. Hvis vi havde ført en fornuftig politik på det område og forsøgt at holde lidt igen, så havde situationen nok været en helt anden i dag end den, vi desværre befinder os i.

Jeg synes også, at nogle af de ting, den nuværende regering burde tage alvorligt fat om, er alle de mange restriktioner og hindringer, som lægges i vejen for alle dem, der ønsker at producere. Jeg tror ikke, det er helt forkert, når nogle påstår, at eksempelvis Danfoss og B&O aldrig ville have eksisteret, hvis de var blevet startet under de nuværende forhold. Mange giver simpelt hen op, inden de overhovedet kommer så langt, at de får sat noget fornuftigt i gang.

Det er selvfølgelig ikke kun lønomkostninger, der har betydning for priserne på de varer, vi producerer. Jeg så forleden en opgørelse, hvoraf det fremgik, at der i løbet af 2-3 år var sket det, at de indirekte omkostninger pr. medarbejder var steget fra 21.000 kr. til 30.000 kr. Det er selvfølgelig også noget, der afholder virksomhederne fra at ansætte nogle flere folk. Jeg tror som sagt, at regeringen kunne udføre en meget stor opgave ved virkelig at begynde at fjerne de hindringer, der lægges i vejen.

Vedrørende den teknologiske udvikling mener vi ikke, at den på nogen måde må bremses, tværtimod, det ville være en kata-

strofe for dansk industri, dansk udvikling i det hele taget, hvis man forsøgte også herinde fra folketinget lovgivningsmæssigt at lægge hindringer i vejen. Jeg føler mig overbevist om, at dansk erhvervsliv ikke investerer i en moderne og dyr teknologi, medmindre der er behov for det, og hvis der er en ting, der er helt sikker, så er det i hvert fald, at vi ikke kan konkurrere med arbejdspladser i Asien og andre steder, som har rigelig og billig arbejdskraft. Det kan ikke lade sig gøre. Vores eneste chance ligger i ikke alene at følge med, men faktisk også hele tiden at holde os et hestehoved foran.

Jeg skal heller ikke undlade at gøre opmærksom på, at vi anser mange af de mærkværdige former for tilskud, der i dag ydes, for at være meget, meget uheldige. Vi mener, at de skaber nogle forvriddinger, således at de firmaer, som måske disponerer mest fornuftigt og ikke kan opnå de tilskud, kommer ud i en konkurrenceforvriddning ved, at andre, mindre effektive opnår nogle tilskud og derved faktisk bliver stillet økonomisk bedre. Det er vi ikke tilhængere af.

Vi vil som sagt gerne hjælpe ministeren og medvirke til at skabe så gode forhold som muligt ved at gøre det billigere at producere nogle ting. Hvis de ydre rammer bliver skabt, hvis folketinget skaber de gode betingelser, vi har behov for vedrørende produktionen, så tror vi på, at produktionen kan forøges ganske betydeligt. Det er vel faktisk den eneste mulighed, vi har, hele samfundet har, for at komme ud af den gæld og den arbejdssituation, vi har i dag med alle de mange tusinde arbejdsløse.

Anne Grete Holmsgård (VS):

Jeg vil godt starte med at sige, at jeg synes, den redegørelse, vi har fået her, i meget vid udstrækning er ukritisk og meget ureflekteret i sine overvejelser om ny teknologi og da specielt om informationsteknologien, som den jo næsten udelukkende handler om og næsten udelukkende forholder sig til. Der er faktisk ingen overvejelser overhovedet om de samfundsmæssige konsekvenser af den teknologiske udvikling, hverken af informationsteknologien eller af højteknologien i det hele taget.

Jeg er ikke i tvivl om, at det ikke er nogen tilfældighed. Det er selvfølgelig ikke nogen

[Anne Grete Holmsgård]

tilfældighed, det er udtryk for en tankegang, som i mine øjne er enøjet og ensporet, og som er meget snæver og meget traditionel over for produktionen og over for produktionssektoren, og som overfører denne indsnævrelse, når det handler om ny teknologi. Den røde tråd i det er, at der er et teknologisk tog, der kører, og det handler om, at det skal vi alle sammen – ikke bare dem, der sidder herinde i salen, så kunne man da leve med det, men alle de, der lever uden for – med på, og det skal vi med på nu, for ellers er det kørt. Det er meget den samme tankegang og den samme argumentation, man bruger i sikkerhedspolitik. Det er nu, vi skal have højteknologiske våben, ellers kommer vi for sent, så er vi kørt agterud.

Jeg vil godt med det samme sige, at den tankegang er jeg uendelig uenig i. Jeg er meget uenig i den, og jeg synes, det er meget beklageligt, hvis man på grund af en så spinke diskussion her kommer til at tage stilling til at bevilge et beløb, der er så stort som 1½ mia kr., til et teknologisk udviklingsprogram – et erhvervsfremmeprogram, som det jo i virkeligheden er – uden at man har gjort sig nogen som helst overvejelser over, hvad det er for nogle konsekvenser, det vil give på samfundsmæssigt plan.

Når jeg siger det, har jeg ikke taget stilling til, om den nye teknologi er god, eller om den er dårlig, men det har redegørelsen heller ikke. Den har ikke taget stilling til produkterne, den har ikke taget stilling til systemerne, men den tror på, at det her er lykken; det vil nok øge konkurrenceevnen, og så rækker fantasien ikke længere end til at konkludere, at det i sig selv er godt.

For mig at se er det, der i langt højere grad er brug for end at bevilge 1½ mia kr. til reel erhvervsstøtte, at man bevilger penge til at få en samfundsmæssig vurdering af konsekvenserne af den nye teknologi. Jeg er godt klar over, at der – det er vist punkt 6 i teknologirådets udspil – foreligger en bevilling på 5 mill. kr. om året til at vurdere de samfundsmæssige konsekvenser. Dels synes jeg måske, det er for lidt, men det kan endda være; det vigtigste er faktisk, at jeg synes, det var det trin, man skulle tage først. Ellers famler man i blinde, så aner man i realiteten ikke, hvad det er, man gør. Man har overhovedet ikke styr på udviklingen. Man har ikke

styr på, hvad det vil betyde for beskæftigelsen.

Jeg hørte, at den konservative ordfører på et tidligere tidspunkt sagde, at den nye teknologi ikke fjerner arbejdspladser, se engang på banksektoren: inden man indførte EDB, havde man ca. 10.000 ansatte, nu har man ca. 30.000 ansatte. Jeg mener, det er et meget overfladisk argument, for det, der er sket i den samme periode, er to ting: for det første er det meget sparsomt, hvad man har indført af EDB, for det andet er kreditmarkedet udvidet ganske fantastisk gennem udvidede låneordninger samt gennem det, at bankerne har fået en rådgiverstatus, som de slet ikke havde for 10 år siden. Nu er de ikke bare rådgivere for virksomheder, nu er de også rådgivere for ganske almindelige mennesker, som ikke kan overskue deres økonomi. Det er jo realiteterne. Hvis man snakker med folk i bank- og sparekassesektoren, så ved de også godt, at det faktisk er nu, at den nye teknologi virkelig får beskæftigelsesmæssige konsekvenser, det er nu og fremover.

I øvrigt kan man også læse en hel del om det i en enkelt statslig publikation, nemlig i en af de delrapporter, der blev udgivet af planstyrelsen sidste år: den, der handler om teknologi og beskæftigelse, og som har forsøgt at vurdere det ud fra udenlandske undersøgelser, for der foreligger jo ikke nogen danske.

Der tages i redegørelsen heller ikke stilling til – ja, spørgsmålet opregnes overhovedet ikke – hvad det betyder for det enkelte menneske eller for det enkelte menneskes mulighed for at få indsigt. Det er vel gammeltkendt, at forudsætningerne for, at det enkelte menneske kan have reel indflydelse, er, at han eller hun har indsigt og viden, er i stand til reelt at overskue den proces, som man skal beslutte om; ellers kan man ikke tale om nogen form for reelt demokrati.

Der er heller ingen overvejelser om, hvordan det vil påvirke forholdet mellem arbejde og fritid. Ja, i en enkelt sætning nævnes distancearbejdet, men så går man hurtigt videre.

Der er heller ingen overvejelser om, hvorvidt det vil øge samfundets sårbarhed. Vil det øge produktionens sårbarhed? Vil det øge distributionens sårbarhed, kommunikationens sårbarhed? Eller vil det gøre det modsatte? Man gør sig ikke engang de overvejel-

[Anne Grete Holmsgård]

ser, selv om jeg nok synes, at de er overordentlig vigtige.

Specielt er det vel vigtigt, når man i den grad satser på informationsteknologien, som man faktisk gør, for det er jo sådan, at hvis man bygger på denne i udstrakt grad, så betyder svigt i de enkelte systemer faktisk meget. Hvis man har fået opbygget et højt centraliseret samfund, så betyder svigt i et enkelt system faktisk fantastisk meget for samfundets sårbarhed.

En anden ting, der mangler at blive taget stilling til, er alle forudsætningerne for den softwareindustri, der er. Det er jo sådan, at meget store dele af den ganske enkelt ikke er offentligt kendt. Det er hemmeligheder, det er produktionshemmeligheder, hvad det egentlig er for nogle forudsætninger, man bygger den på.

På det helt lille og helt banale plan i denne sammenhæng kender vi det fra de økonomiske modeller, som man bl.a. bruger i den offentlige administration, som man bl.a. bruger i budgetdepartementet. Der er ikke én herinde – ja, det skulle lige være en af de forhenværende ministre – der kender forudsætningerne for de programmer, hvad de er bygget op på. Ikke desto mindre bruger man dem ustandselig i den politiske og økonomiske diskussion. De er totalt styrende for, hvordan man vurderer, uden at man kender forudsætningerne. Den udvikling ønsker jeg i hvert tilfælde ikke blæst op til større skala, end den er i dag.

En sidste ting, jeg lige vil nævne, er, at der heller ikke tages stilling til, hvilke øgede muligheder for kontrol og registrering der vil være konsekvenserne af, at man i den grad satser på ny teknologi. Det finder jeg immervæk er et ganske væsentligt spørgsmål at tage stilling til. I dag sidder vi og har uendelige trakasserier om et Dankort, bl.a. fordi det, hvis det ikke bliver styret ordentligt, giver nogle kontrolmuligheder, giver nogle uheldige muligheder retssikkerhedsmæssigt, som vi ikke ønsker. Men det er i virkeligheden bare et lille element i forhold til en udvikling, der vil løbe ganske fantastisk hurtigt, hvis den ikke kommer under kontrol.

Jeg så, at Niels I. Meyer den 5. marts i år havde en kronik om ny teknologi og teknologiuudvikling i Politiken, og jeg synes faktisk, han havde en lang række meget udmærkede, og virkelig reflekterede holdninger til emnet,

som jeg kan tilslutte mig, men hvis jeg selv skulle opstille i punktform en ramme for, hvordan man kunne indføre og forholde sig til ny teknologi, så ville det se sådan ud:

For det første må man undersøge de samfundsmæssige konsekvenser.

For det andet må man sikre sig, at den nye teknologi underlægges samfundsmæssig styring og ikke omvendt, og man må sikre sig, at den enkelte ansatte har indflydelse på teknologien. Her mener jeg, det er vigtigt, at man får aftaler, der betyder en reel vetoret for den enkelte ansatte eller for de faglige organisationer.

For det tredje må man sikre sig, at den nye teknologi udvikles og anvendes til, at man får en mere decentral og mindre sårbar struktur inden for produktion, distribution og kommunikation.

For det fjerde må man sikre sig, at den anvendes til at mindske og i sidste ende fjerne de økonomiske uligheder, ikke bare nationalt herhjemme, men også internationalt. Her tænker jeg bl.a. på udviklingen af know-how til den tredje verden, som bygger på de forudsætninger, man har i de lande, og ikke bygger på den type u-landsbistand, hvor man trækker en i høj grad uanvendelig teknologi ned over landene, som fastlåser dem i en afhængighed af den industrialiserede verden.

For det femte må det bygge på, at der er offentlig indsigt i grundlaget for systemerne, for softwaresystemerne.

For det sjette må det garanteres, at teknologien ikke anvendes til øget kontrol og registrering.

Det synes jeg er de seks punkter, man kan stille op i hovedform, og som kunne være en ramme, inden for hvilken man diskuterede, hvordan den nye teknologi kunne anvendes. Jeg tror, der vil komme nogle ganske elendige og samfundsmæssigt set katastrofale følger ud af det, hvis man ikke på nuværende tidspunkt virkelig tager stilling til nogle fundamentale ændringer, som den nye teknologi kan medføre i samfundet, men bare blindt accepterer, at der er et eller andet tog, som man skal hoppe på nu, og overhovedet ikke sætter spørgsmålstegn ved, om der er et tog, og hvad det egentlig er for et tog.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

[Inger Stilling Pedersen]

Kristeligt folkeparti vil også gerne takke industriministeren for den redegørelse, vi har fået. Der er mange tanker, der er mange aspekter i den, så den kunne nok give anledning til drøftelse i mange timer. Jeg vil blot se lidt på hovedindholdet i den.

Vi er meget enige med ministeren i, at det er nødvendigt, at vi styrker industriens konkurrenceevne. Det er en forudsætning både for en forbedret betalingsbalance og for nedbringelse af arbejdsløsheden. Det må også stå helt klart, at skal dansk industri kunne konkurrere med udlandet, må industrien have sådanne vilkår og muligheder, at omkostningerne ikke afskærer dansk industri fra at gøre sig gældende.

Det er vigtigt, at vi til enhver tid ser på, hvilke vanskeligheder og problemer industrien og erhvervslivet har. Vi kan godt sidde herinde og sige, hvad der skal gælde, men det vigtigste er, at vi her virkelig taler med dem, der har skoene på, altså virksomhederne, om, hvilke problemer de har. I en årrække har det været renten, og det er klart, at så måtte man i den periode gøre noget ved det. I andre perioder kan det være andre ting, og i øjeblikket er der nok ingen tvivl om, at det er teknologien, som kommer til at spille en væsentlig rolle. Altså må vi, som det også fremgår af redegørelsen, placere teknologispørgsmålet meget, meget højt. Vi kan også se, at det i redegørelsen netop har fået denne centrale behandling.

I Danmark har vi, som det også er nævnt tidligere, mange små og mellemstore virksomheder, og det mener vi i kristeligt folkeparti er en god ting. Det er vigtigt, at vi stimulerer lysten, når nogen har lyst til at starte egen virksomhed, og at vi lægger så få hindringer som muligt i vejen. Her tror jeg også, at vi bliver nødt til at se på forskellen mellem små og store virksomheder. Vi har nok alle læst i aviserne om sager, hvor nogle har opgivet at være selvstændige, fordi der var nogle problemer, som egentlig ikke burde være problemer, ting, som altså godt kunne lade sig gøre på en stor virksomhed, men som ikke passede til den mindre virksomhed. Jeg tror, det er vigtigt, at vi ser på det her. Jeg tror også, det er vigtigt, at vi bevarer de små og mellemstore virksomheder.

Jeg tænker også på landsbysamfundene, at der ikke bliver så langt til arbejdspladsen, når vi kan placere virksomhederne ude om-

kring i landet. Men det er ikke nok, at vi får startet nogle virksomheder, hvis der går nogle år, og de så ikke er der mere. Det er vigtigt, at disse virksomheder kan bestå. Her kommer den nye teknologi ind i billedet. Det er vigtigt, at vi sikrer os, at den bliver tilgængelig for alle. Det er netop det, som fremgår af redegørelsen og også af teknologiprogrammet.

Der har i mange år været debat om indførelse af ny teknologi, og den har givet anledning til mange stridigheder. Derfor mener vi også fra kristeligt folkepartis side, at det er vigtigt, at der bliver et godt samarbejde. Vi ved, at det er nødvendigt for virksomhedernes beståen, at vi får indført ny teknologi. Men heroverfor står det andet store hovedspørgsmål: angsten for den nye teknologi, som måske gør, at den ikke bliver indført. Så kan virksomheden ikke eksistere. Derfor er det vigtigt, at vi ser alvorligt på de ting. Her tror jeg, at det er vigtigt med samarbejde i virksomheden og med information, at få oplysninger ud, ikke alene til virksomhedens medarbejdere, men også til politikere, også lokale politikere – dem, der sidder og skal bevilge pengene – så de forstår nødvendigheden af, at den nye teknologi er med, f.eks. i uddannelsen.

Kristeligt folkeparti vil også gerne understrege, at det er vigtigt, det ikke bliver teknologien, der kommer til at styre os. Det går så stærkt for tiden, at den nemt kan løbe foran os. Derfor er det vigtigt, at vi placerer det menneskelige meget højt, at vi sætter mennesket i centrum, som det er sagt tidligere. Det er jeg helt enig med den radikale ordfører i.

Uddannelse og forskning er også noget, der i de kommende år bliver af afgørende betydning. Også her bliver det vigtigt med samarbejde, også de forskellige ministerier imellem, sådan at det ene ministerium ikke kommer til at blokere for det andet, men at man samarbejder om at løse problemerne.

Et andet problem, som jeg også vil trække frem, er, at vi i fremtiden ikke vil få så stor brug for ufaglært arbejdskraft. Her kommer altså uddannelsen til at spille en stor rolle, ja, vi kan sige, at omskoling og efteruddannelse bliver nøgleord. Hvis vi ikke passer på her, kan vi nemt komme til at tabe en gruppe på gulvet, fordi der simpelt hen ikke bliver brug for denne ufaglærte arbejdskraft.

[Inger Stilling Pedersen]

Det er også nævnt tidligere, bl.a. af VS' ordfører, som jeg ikke var helt uenig med, at det er vigtigt, at den enkelte medarbejder forstår sin plads og sin betydning i et system, at man ikke bare bliver sat til at passe et eller andet, men også får information om, hvorfor man står der, og hvad man laver. Jeg tror, det betyder meget.

Det er også vigtigt, og det er også nævnt i redegørelsen, at vi i de kommende år indstiller os på en større fleksibilitet. Det er ikke sådan, at når man har fået en uddannelse, har man fået en uddannelse og har krav på at være beskæftiget inden for den til sine dages ende. Nej, uddannelsen må være sådan, at man let kan gå over i andre erhverv, at man, selv om man har fået en akademisk uddannelse, kan omstille sig til erhvervslivet. Der er jo fuld gang i dette, og jeg tror, man kan få megen glæde af det.

Kristeligt folkeparti betragter erhvervslivet som det økonomiske grundlag for vort samfund, og derfor er det vigtigt, at vi alle ser vores fælles interesse i at sikre erhvervslivet så gode kår som muligt. Det glæder mig, at ordet arbejder ofte – ja, for det meste da – i dag er erstattet af ordet medarbejder. Man kan selvfølgelig rent politisk have interesse i at køre frem med, at man er arbejder osv., men egentlig har vi jo alle og alle på en virksomhed en fælles interesse i, at den virksomhed kører så godt som muligt. En arbejdsgiver kan ikke klare sig alene, og medarbejderne er også helt afhængige af, at alle på arbejdspladsen yder en god indsats. Derfor er det vigtigt med gode, uddannede medarbejdere, men også med en god ledelse, og også at man har mulighed for dér at påtale ting, som måske ikke rigtig fungerer. Det er af særdeles stor vigtighed.

Det er helt nødvendigt, at vi indstiller os på, at samarbejde bliver nøgleordet, hvis vi skal klare os i fremtiden. Kristeligt folkeparti er da også helt indstillet herpå, og vi er parate til at yde vores indsats og styrke dansk erhvervsliv.

Maisted (FD):

Jeg må sige med det samme til industriministeren, at jeg ikke vil sige tak for denne redegørelse, for hvor var frihedsbudskabet i en sådan industriel redegørelse fra en liberal regering?

Jeg forstår udmærket, at dansk industri, der afleverer to tredjedele af den samlede produktion til de offentlige kasser, gerne vil have nogle tilskud, at de vil have nogle af pengene tilbage.

Det konservative folkeparti lancerede engang et udtryk, der hed, at pengene havde det bedst i borgernes lommer. Hvorfor tror industriministeren så ikke, at pengene også har det bedst i industriens lommer, når de skal sørge for en teknologisk udvikling, og når de skal sørge for fremgang for det danske samfund?

Det, der skulle have stået i denne redegørelse, var, at man behøvede selvfølgelig ikke at give dansk industri eller dansk erhvervsliv tilskud i nogen form, hvis man sørgede for, at der var blevet gennemført skattelettelser – det vil sige, at man altså havde sørget for, at der var gennemført offentlige besparelser og skattelettelser til dansk erhvervsliv. Så skal de nemlig nok selv forvalte midlerne, og de skal nok selv styre den teknologiske udvikling, hvornår den nye teknologi skal tages i anvendelse. Det behøver de ikke politikerne til at fortælle sig, det behøver de ikke folketingsmedlemmerne til at styre, hvordan en sådan udvikling skal være. Her bliver der jo tale om, at samfundet skal tilrettelægge, hvordan industrien skal udvikle sig. Det har samfundet eller politikerne aldrig været i stand til at gennemføre. Det er aldrig gået, som man har ment, og som man har planlagt. Det har altid været sådan, at det har været udviklingen – den teknologiske, selvfølgelig, og den industrielle – og et spørgsmål om frie, markedsøkonomiske kræfter, idet vi jo er omgivet af lande, der endnu arbejder efter de frie, markedsøkonomiske kræfter.

Endelig er der én ting mere. Den danske statskasse kan aldrig nogen sinde konkurrere med de store landes statskasser; derfor vil Danmark blive sorteper i et sådant spil. Det, der skal til, er frihed for dansk industri. Den skal lettes for omkostninger, den skal have lov til at beholde nogle af de penge, den er i stand til selv at tjene. Så skal den nok sørge for, at vi får en fornuftig industriel udvikling her i Danmark.

Industriministeren (Stetter):

Jeg vil udtrykke glæde over modtagelsen af årets industripolitiske redegørelse fra de

[Industriministeren]

fleste ordførere og samtidig konstatere den principielle tilslutning, som blev tilkendegivet fra alle ordførerne, til det teknologiske udviklingsprogram.

Hr. Erling Jensen lagde ud med en voldsom og aldeles usaglig kritik af redegørelsen – en form, som aldeles ikke klædte det ellers så redelige og saglige medlem. Hr. Erling Jensen sluttede dog med en tilslutning til den teknologiske del af redegørelsen. Jeg skal passe på, at jeg ikke nu forsøger at give igen med samme mønt, fordi jeg trods alt ønsker, at vi skal have så bred en tilslutning som muligt her i tinget til industri- og erhvervs politikken.

Hr. Erling Jensen sagde, at redegørelsen ikke var kommet hurtigt nok. Ja men hvad er det for en løs påstand at fremføre? Programmet blev offentliggjort i december måned 1983, og alt har sin tid, det ved det ærede medlem. Det er ikke således, at man uden videre er i stand til at føre 1,5 mia kr. over 4 år ud i erhvervslivet; vi skal have opbygget den nødvendige administration og de nødvendige kontakter. Man ved, at det afgørende ved et sådant program naturligvis er spørgsmålet om finansieringen, og der ville ikke være nogen mening i at fremlægge et program her i folketinget, hvis ikke regeringen samtidig var i stand til at foreslå folketinget, hvor vi skulle skaffe pengene fra. Det er først faldet på plads i forbindelse med den pakke, som regeringen fik førstebehandlet i går. Derfor har vi altså behandlingen af den industripolitiske redegørelse i dag.

Må jeg i øvrigt sige, at erhvervs politik omfatter alle de lovgivningsmæssige rammer, som vedrører industri og alle andre næringsveje inden for byerhvervene i Danmark, men det er ikke muligt i en industripolitisk redegørelse at komme hele kompasset rundt. Sidste år forsøgte vi det, og det lykkedes for så vidt, men da fik vi at vide, at redegørelsen var tynd. I år har vi forsøgt at koncentrere os om et enkelt vigtigt emne, og da får vi at vide, at denne redegørelse er fuldstændig forfæjlet, den har ikke de elementer i sig, som den socialdemokratiske ordfører kunne tænke sig.

Tilbehøret, spørger det ærede medlem, hvor er tilbehøret henne, tilbehøret til det teknologiske udviklingsprogram? Forskning og uddannelse er centrale elementer i ethvert teknologisk handlingsprogram, og begge dele

er derfor også omtalt flere steder i redegørelsen. Jeg har på regeringens vegne et helt afsnit vedrørende forholdet til forskning og uddannelse. Har det ærede medlem ikke læst det? Og såvel i afsnittet om vurderingen af det teknologiske program som i konklusionen er der håndfaste og positive formuleringer.

Vi er da fuldstændig klar over, at hvis vi ikke får forskning og uddannelse med, så opstår med det samme paradoksproblemer, for der skal naturligvis personer til at betjene moderne teknologi overalt, og det er meningen, at vi skal fremme teknologien overalt, ikke alene i erhvervs virksomhederne, men selvfølgelig også i den offentlige sektor.

I øvrigt må jeg bede om, at hr. Erling Jensen har en lille smule tålmodighed. Undervisningsministeren har meddelt, at han fremlægger et forskningsprogram meget hurtigt til debat her i folketinget, og dér vil der være rig mulighed for at komme ind på de betragtninger, som det ærede medlem gjorde gældende.

Vedrørende det administrative samarbejde mellem undervisningsministeren, arbejdsministeren og industriministeren kan jeg oplyse, at industriministeriet i begyndelsen af året rettede henvendelse til undervisningsministeriet med henblik på at drøfte etablering af et nærmere samarbejde mellem os. Det er naturligvis hensigten, at dette samarbejde skal give konkrete resultater.

Industriministeriet har ligeledes rettet henvendelse til arbejdsministeriet om samarbejde vedrørende arbejdsmarkedsuddannelserne set i relation til erhvervs politikken og det teknologiske udviklingsprogram.

Vi er da fuldstændig klar over, at der er et enormt bagland bag alt dette, som skal være i orden, for at det kan lykkes. Men ét sted må vi jo starte, og vi er startet med at forelægge dette program for folketinget i håb om, at vi kunne få den, om jeg så må sige, principielle tilslutning, som vi også har fået. Men det er da klart, at der er en masse detaljer, som skal ordnes både vedrørende selve programmet og hele dette bagland, ikke mindst arbejdsmarkedsuddannelserne.

Industriministeriet har desuden søgt kontakt med personer inden for erhvervenes og arbejdsmarkedets organisationer. Jeg kan egentlig ikke sige det bedre, end hr. Flemming Hansen gjorde, nemlig at regeringen

[Industriministeren]

betragter dette som en national opgave, det vil sige, at alle skal medvirke, hvis vi skal have succes. Jeg håber da meget, at det, jeg her har sagt, opfylder de forudsætninger, som hr. Erling Jensen opstillede i sin tale.

Finansieringen spurgte hr. Erling Jensen om: hvad skal der ske med egnsudviklingsloven, og hvad skal der ske med håndværkerlånelovgivningen?

Lad mig først sige, at de statslige rentestøtteordninger ikke længere har den værdi, som de havde i hr. Erling Jensens tid. Dengang havde vi 20 pct. og mere i gennemsnitlig rente; nu nærmer vi os formentlig de 12 pct. Derfor er det vores tanke, at vi vil forelægge folketinget en ændring af disse statslige støtteordninger.

Ved den forestående revision af egnsudviklingsloven, som er aftalt mellem regeringen og det radikale venstre, vil vi foreslå følgende.

For det første: låneordningen efter lovens § 6, anlægslån til virksomheder, ophæves. Det var 139 mill. kr. i 1984.

For det andet: tilskudsordningen efter lovens § 10 opretholdes med et udvidet bevillingsgrundlag, nemlig 82 mill. kr. i 1984 op til 115 mill. kr. i 1985.

For det tredje: låneordningen efter lovens § 9, lån til kommuner til opførelse af industrihuse, opretholdes med uændret bevillingsgrundlag i forhold til 1984.

For det fjerde: muligheden for at give fordelagtige globallån opretholdes.

Der er således ikke planer om at afskaffe industrihusordningen, som fejlagtigt blev omtalt i den udsendte grønne tryksag om aftalen med det radikale venstre. Dette beror på en fejlskrivning, som jeg naturligvis beklager. Den nævnte tilskudsordning, der opretholdes med øget bevillingsgrundlag, er en uændret videreførelse af den hidtidige tilskudsordning; det drejer sig om anlægstilskud og ikke om rentetilskud. Tilskudsordningerne vil blive foreslået ændret, således at tilskud kan ydes til alle egnsudviklingsområder, naturligvis med variable tilskudssatser. Ordningen skal noteres i EF, men EF blander sig ikke i, om et nationalt parlament giver f.eks. lavt forrentede lån eller tilskud.

Hertil vil jeg gerne sige til folketinget, at teknologifremme og eksportfremme også er egnsudvikling på meget højt plan, fordi det simpelt hen er nødvendigt for de pågældende

virksomheder også i egnsudviklingsområderne at følge med, både når det drejer sig om indførelse af moderne teknologi og meget effektive markedsføringsforanstaltninger.

Det radikale venstre og regeringen tilstræber, at effektiviteten i egnsudviklingspolitikken opretholdes i forhold til den, vi kender i dag. I øvrigt får vi lejlighed til at diskutere hele dette spørgsmål på grundlag af det forslag, som jeg om kort tid vil fremsætte, således at vi har hele sommeren til at tage den offentlige debat.

Jeg vil også gerne her nævne, at håndværkerlånelovgivningen bliver en modernisering af den gældende lovgivning. Jeg håber, at hr. Erling Jensen vil anerkende, at det er et fremskridt, at vi får ordningen administreret af samtlige pengeinstitutter i hele landet. Det får vi jo, al den stund FIH, altså Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk, for fremtiden, hvis ellers folketinget vil følge forslaget, kommer til at administrere denne ordning.

Jeg har da ikke noget som helst imod at tale om noget andet end teknologiprogram. Intet. Men der er som sagt grænser for, hvad vi kan have stående i denne redegørelse. Men lad os dog tale om noget andet. Lad os f.eks. tale om, at det er lykkedes firkløverregeringen at gennemføre en fantastisk modernisering af det indenlandske kapitalmarked. Der er sket en helt fantastisk udvikling. En gang imellem kan jeg spørge mig selv, om vi mon overhovedet har lønsomme projekter til hele denne vifte af tilbud, som vi nu tilbyder erhvervslivet, om der er tilstrækkelig mange ingeniører og erhvervsfolk i det hele taget, som har mod og kræfter til at kaste sig ud i den risiko, det er at etablere en moderne erhvervsvirksomhed.

Man kan stille sig disse spørgsmål, men det er jo en kendsgerning, at vi f.eks. har fået gennemført en fornyelse af børsen. Her kan man i dag få adgang til risikovillig kapital, som kan bruges til mange forskellige ting: til etablering, til investering, til markedsføring, til generationsskifte og til løsning af andre af de problemer, som plager mange virksomheder.

Vi har fået forskellige kapitalformidlingselskaber, fordi regeringen har fået flertal her i folketinget til, at lønmodtagerkapital under visse omstændigheder kan kanaliseres ud i erhvervslivet.

[Industriministeren]

Jeg behøver ikke at gennemgå alt dette i detaljer. Det er kun for at erindre hr. Erling Jensen om, at regeringen har mange resultater at fremvise. Vi har fået venturecapital-selskaberne, og jeg tror også, at der vil blive mange flere af disse selskaber i fremtiden. Der er optimisme nu i dansk erhvervsliv, og derfor har vi denne vifte af lånemuligheder og muligheder for at skaffe sig risikovillig kapital.

Den optimisme skyldes bl.a. firkloverregeringens indsats. Genopretningspolitikken er lykkedes – for at erindre hr. Erling Jensen om det – den lavere rente fra 20 pct. og mere til en gennemsnitlig rente på måske 12 pct. i dag. Det er ganske bemærkelsesværdigt, at K-lånene med 12½ pct. i rente f.eks. er gledet helt ud af lystavlen. De har ingen interesse mere for virksomhederne, fordi de kan skaffe sig billigere lån på anden måde og de kan skaffe sig risikovillig kapital.

Vi har fået en absolut forbedret konkurrenceevne i forhold til den, vi kendte under hr. Erling Jensens regerings tid. Det er i dag muligt ved hjælp af den indkomspolitik, som regeringen har fået tilslutning til i tinget, og den lavrentepolitik, vi fører, at påvise, at konkurrenceevnen er blevet væsentligt forbedret. Vi har fået en lavere inflationsrate, nemlig halvdelen af den, vi havde under den forrige regering.

Alt dette er lykkedes for regeringen, og alligevel skal man høre dette indlæg fra min ærede kollega. Det er resultater, som det ikke lykkedes den forhenværende regering at nå.

Jeg kan kun opfatte hr. Erling Jensens indlæg som et fortvivlet forsøg på at markere en anden erhvervs politik end den, regeringen fører. Men der var ikke meget positivt i hr. Erling Jensens indlæg.

Jeg håber stadig væk, at det trods den overraskelse, som dette indlæg har været for mig og formentlig også for andre, vil lykkes at skabe en erhvervs politik og en industri politik på det grundlag, vi kender. Jeg erkender, at firkloverregeringen ikke lægger den samme vægt på den statslige indsats, som den forhenværende regering gjorde. Vi ønsker at skabe bedre rammer for erhvervslivet, og vi ønsker at stå til rådighed for et samarbejde, hvortil der først og fremmest må tages et initiativ fra virksomhedernes side.

Hr. Rahbæk Møller havde i sit saglige indlæg nogle bemærkninger om en ompriorite-

ring inden for programmet. Dertil må jeg sige, at det udgiftsbudget, som er forelagt i forbindelse med det teknologiske program, er et rammebudget, og at der forestår en detailplanlægningsfase, hvorunder der må forudses forskydninger i budgetterne for de enkelte delprogrammer. Hertil kommer, at der også i gennemførelsesfasen bør være mulighed for at op- eller nedprioritere delområder i lyset af den teknologiske udvikling, konstaterede behov, de løbende effektvurderinger samt de indvundne erfaringer i øvrigt.

Det må derfor tillægges stor betydning, at budgettet ikke låses fast på delprogrammer eller bestemte aktiviteter, men at der kan omprioriteres, hvis behovene udvikler sig anderledes end forudset. Der må ligeledes lægges vægt på, at en bevilling til delprogrammet ikke knyttes stramt til de enkelte finansår, men at der gives ret til at overføre midler, der ikke bliver anvendt i ét finansår, til de følgende finansår. Jeg håber meget, at hr. Rahbæk Møller og socialistisk folkeparti vil overveje disse bemærkninger, når regeringen om kort tid fremsætter sine forslag vedrørende de første bevillinger til det teknologiske handlingsprogram.

Jeg takker for hr. Larsen-Ledets bemærkninger om, at jeg var stærkt optaget af dette teknologiske handlingsprogram. Det er rigtigt, simpelt hen fordi det er min faste overbevisning, at mange af vore virksomheder, hvis de ikke kan få gennemført denne teknologi, ikke vil være i stand til at overleve. Jeg kan kun bekræfte over for hr. Larsen-Ledet, at der nødvendigvis skal vises varsomhed med henblik på at få disse forskellige forslag gennemført. Vi må regne med at have alle grupper med i dette land, ikke mindst naturligvis medarbejdere på alle niveauer i de virksomheder, som overvejer at indføre den moderne informationsteknologi.

Hr. Larsen-Ledet omtalte det radikale venstres forslag om et teknologinævn. Vi havde i fredags en debat herom, og det forekom mig, at fru Anne Grete Holmsgård måske ikke rigtig havde hørt denne diskussion, for der talte vi netop om teknologivurderinger i højere grad, end det er omtalt i teknologiprogrammet.

Jeg vil blot her advare folkettinget imod at forcere teknologivurderingerne, for i dag mangler vi i virkeligheden professionelle folk til at udføre dette arbejde. Det er endvidere

[Industriministeren]

mit indtryk, at samfundsforskere og ingeniører og andre virksomhedsledere har lidt svært ved at tale sammen. Samfundsforskere har endnu ikke været så nærme sig virksomhederne, men nu gør de det, og når de så endelig gør det, sker det ofte, at de kommer i konflikt med medarbejderne på virksomhederne. Jeg tror, det er problemer, der kan løses, men det må tage sin tid, og jeg understreger – og det fremgik også af debatten – at vi allerede i dag har teknologivurderinger i meget stort omfang, bare decentrale. Det, man ønskede fra det radikale venstres side, var, at man i højere grad skulle gå over til en central teknologivurdering. Jeg har fremført mit synspunkt på dette felt allerede under debatten i fredags.

Jeg vil gerne sige til hr. Maisted, at regeringens erhvervsfremmeordninger er meget beskedne i forhold til de ordninger, man har i andre lande. Det er efter vor overbevisning en god industripolitik, som vi kan glæde os over i dag, en industripolitik, som har ført til, at vi ikke har store brancheområder, hvor man har nødlidende virksomheder, som ikke kan overleve uden at få store statstilskud.

Jeg vil gerne her bekræfte min ros til hr. Erling Jensen og hans regering for, at vi var i stand til at være fælles om den industripolitik, som blev gennemført i den tidligere regerings periode.

Men jeg vil gerne sige til hr. Maisted, at Danmark ikke kan klare sig, uden at vi har statslig støtte og samarbejde i form af teknologifremme og eksportfremme. De store virksomheder skal nok klare sig, men vi har en struktur i Danmark, der bygger på små og mellemstore virksomheder. Det undrer mig, at hr. Maisted har den opfattelse, at vi ikke fortsat skal støtte disse små og mellemstore virksomheder. Det er nødvendigt, at de får en håndsrækning, både når det drejer sig om billige lån – også med tilskud – og med hensyn til vejledning gennem f.eks. de teknologiske institutter og mange andre steder. De skal have mulighed for at lære noget om den moderne teknologi, og hvordan man anvender maskiner og meget andet i denne forbindelse. Jeg kender masser af virksomheder, som med forhåbning ser hen til, at de kan få den assistance, så de kan fortsætte deres produktion og deres virke.

Jeg håber, at regeringen trods alle de knubbede ord, som er faldet fra hr. Erling

Jensen i dag, kan opretholde et fornuftigt samarbejde med folketingets brede flertal om en kommende industri- og erhvervs politik.

Erling Jensen (S):

Så lykkedes det jo. Vi fik altså her i anden omgang en industripolitisk redegørelse. Jeg ved ikke, om ministeren selv lagde mærke til det, men med de svar, jeg nu har fået, har ministeren stort set gennemgået hovedområderne for industriens problemer og givet os en række konkrete oplysninger om egnsudvikling, om industrihuslån, om industrilån, om håndværkerlånordning og meget andet, og det siger jeg ministeren hjerteligt tak for.

Det, jeg var bange for – og det synes jeg jeg har haft grund til også efter det andet indlæg – var, at denne industripolitiske debat endte i temadrøftelser, for vi diskuterer alt for lidt industripolitik i dette ting, og hvis vi fremtidig vil splitte den industripolitiske redegørelse op i enkelttemaer, må vi enten have adskillig flere industripolitiske drøftelser, eller også må vi kalde dem ved deres rette navn, og så må vi tage en teknologiredegørelse, som beskæftiger sig med teknologirådets udviklingsprogram, ved én lejlighed og en industripolitisk debat ved en anden lejlighed. Ellers, hr. minister, ender vi i den situation, at vi mangler helheden, fordi vi er nødt til over almindelig del i udvalget at spørge om alle detaljerne uden at få sammenhæng.

Jeg var overordentlig tilfreds med, at det åbenbart lykkedes mig at ophidse ministeren så meget, at han fandt anledning til at give folketinget en mere bred industripolitisk redegørelse end det, som dette i øvrigt udmærkede teknologiudviklingsprogram indeholder.

Når ministeren siger, at jeg ikke er positiv, går jeg ud fra, at det, der interesserer ministeren, er, om jeg er positiv over for det, der står i redegørelsen. Da der i redegørelsen ikke står andet end det om det teknologiske udviklingsprogram og jeg blankt har erkendt, at jeg synes, det er et fortræffeligt program, som vi vil støtte, har jeg lidt svært ved at se det negative i min indstilling. Men jeg er negativ over for temadrøftelser; jeg er bange for, at vi ender i den situation, at vi pinder industripolitikken ud og kommer til at mangle den helhedsdebat, som folketinget har brug for, også meget gerne mere end én gang om året.

[Erling Jensen]

Så jeg skal sige hjertelig tak til ministeren for den mere fyldige redegørelse, vi fik, og det, vi måtte mangle, skal jeg fortsat bede ministeren om at besvare under almindelig del.

Flemming Hansen (KF):

Jeg synes, det var dejligt at se hr. Erling Jensen glad igen; han er meget pænere, når han smiler, men det er vi måske alle sammen.

Hr. Erling Jensen spurgte i sit første indlæg, hvordan vi nu sikrer de størst mulige investeringer. Der vil jeg gerne gentage, hvad jeg sagde noget om i mit indlæg før, at det gør vi ved at acceptere den politik, som den regering, vi har, følger. Vi er i den situation, at det, der sikrer de størst mulige investeringer, er en markedsrente på 10-12 pct. Det er et omkostningsniveau, som erhvervslivet kender tre år frem, så man kan planlægge sin produktion og sin eksport og i forbindelse med eksporten en meget fast kronekurs. På den måde og ingen andre måder sikrer man efter det konservative folkepartis opfattelse investeringerne. For det er vigtigt, at det er mere attraktivt at investere aktivt end passivt i obligationer og bare sidde og klippe dem derhjemme; det giver ingen arbejdspladser overhovedet.

I øvrigt tillader jeg mig ligesom ministeren at være glad for, at der overalt var meget stor tilslutning, ja helt ude på venstrefløj, til det teknologiske udviklingsprogram; det synes jeg var meget glædeligt.

Fru Anne Grete Holmsgård tog mit bankeksempel op – dette, at det havde givet flere arbejdspladser, at man gik over til ny teknologi – og nedvurderede det en lille smule ved at sige, at det skyldes, at hele markedet er udvidet. Det er selvfølgelig rigtigt, men markedet er netop udvidet, fordi man i kraft af elektroniske løsninger har haft masser af overskud til at gå ind på nye, kreative markeder. Forskellen på en bankvirksomhed i dag og for ti år siden er for det første, at en bankvirksomhed i dag er et sted, hvor man tør gå ind – der sidder ikke bag nogle skranker nogle mennesker, man ikke tør tale med. I dag bruger man sin bank både som en slags advokat, en slags revisor, en slags kreditforening, og hvad ved jeg, altså et sted,

hvor man tør gå ind og få råd, som jeg tror en eller anden bank annoncerer med.

Tilbage til det teknologiske udviklingsprogram. Jeg vil gerne understrege, hvor vigtigt det er, at vi kommer i gang her og nu. Jeg vil også gerne nævne eksempler på, hvor mange penge man i andre lande bruger på programmer, der svarer til vores. Det er ikke helt fair at sige, at de svarer til vores, for det er svært at få direkte sammenligninger, men jeg kan sige, at man i Japan bruger 9 mia kr. om året på teknologiske udviklingsprogrammer, i Frankrig 33 mia kr., i USA 54 mia kr., i Danmark 1,5 mia kr. Så det er såmænd ikke, fordi det er så meget, vi bruger, men regnet ud pr. indbygger er det ikke, fordi vi er så helt langt bagud. Jeg har taget tallene med, fordi jeg synes, det viser utrolig meget om, hvordan alle de lande, vi skal konkurrere med, er opmærksomme på den problemstilling, vi står over for.

Jeg vil også gerne nævne et eksempel fra Japan, som vi fik, da vi var på Marienborg for at diskutere det teknologiske udviklingsprogram. Der nævnte direktøren for Teknologisk Institut, at det i Japan tager 3 måneder at klargøre et skib, altså at forberede et skib til produktion. Det tager i Danmark mellem 1 og 1½ år. Eksemplet bruger jeg som det eneste – jeg skal skåne folkettinget for flere af de mange eksempler, vi fik den dag – men jeg synes, det viser noget om, hvor kolossalt langt man er i de lande, vi konkurrerer med, og enhver kan jo sige sig selv, hvilken forskel det giver i løn og i renter osv., når man kan gøre det på en fjerdedel af tiden.

Jeg vil gerne slutte med at sige, at der for mig at se intet alternativ er til dette teknologiske udviklingsprogram. Vi vil se medarbejdere, som bliver omskølet, som bliver efteruddannet i en grad og på et niveau, som vi ikke har set det før. Jeg tror, vi vil se færre arbejdere på arbejdspladserne, men langt flere funktionærer, men alt i alt flere i beskæftigelse, og jeg gentager, at jeg synes, det er vigtigt, at folkettinget betragter det teknologiske udviklingsprogram som en national opgave.

(Kort bemærkning).

Svend Heiselberg (V):

[Svend Heiselberg]

Også jeg synes, det var glædeligt at kunne konstatere, at der var et bredt flertal for det oplæg, som ministeren kom med; det blev jo positivt modtaget. Men en ting, som jeg kom ind på i mit indlæg, var, at vi må skabe de nødvendige forudsætninger i folketinget for, at industrien har lyst til at gå i gang med det. Det er meget godt, at man flotter sig med smukke ord om det oplæg, ministeren er kommet med, men hvis man ikke også har hjerte til at give industrien muligheder og grundlag for at gennemføre det, nytter det ingenting alt sammen. Derfor håber jeg også på, at vi er indstillet på at gennemføre den politik, der skal til, når det nu skal gennemføres ude i de forskellige virksomheder.

Rahbæk Møller (SF):

Ministeren besvarede min kritik af prioriteringen inden for udviklingsprogrammet med en henvisning til, at det er nødvendigt at give mulighed for at omprioritere. I den anledning vil jeg gerne sige, at vi fra SFs side ikke er tilhængere af den meget stærke centrale styring, så vi er meget glade for at give mulighed for omprioriteringer.

Med andre ord: hvis de andre politiske partier vil støtte os i en henstilling om at stramme programmet og at opprioritere produktudviklingsfornyelsen og måske nedprioritere produktionsanlægsfornyelsen en smule, så vil vi meget gerne være med til at give disse muligheder for omprioriteringer inden for politiske rammer, men en henstilling om, at der nu kommer et detaljeret oplæg, må jeg have lov til at komme med.

Hermed sluttede forhandlingen.

Den næste sag på dagsordenen var:

15) Første behandling af lovforslag nr. L 159:

Forslag til lov om ændring af lov om indeksregulerede realkreditlån og lov om statstilskud til udnyttelse af vedvarende energikilder m.v. (Indeksfinansiering af vedvarende energianlæg).

Af Lone Dybkjær (RV) m.fl.
(Fremsat 6/4 84).

Sammen med denne sag foretoges den følgende på dagsordenen opførte sag, nemlig:

16) Første behandling af lovforslag nr. L 160:

Forslag til lov om rentebidrag til vedvarende energianlæg m.v. finansieret med indeksslån.

Af Lone Dybkjær (RV) m.fl.
(Fremsat 6/4 84).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Energiministeren (Enggaard):

De to forslag, som her er sat til behandling sammen, vedrører dels mit eget faglige område, dels boligministerens, og vi vil derfor på regeringens vegne i fællesskab give en vurdering af forslagene.

De to lovforslag, som fru Lone Dybkjær m.fl. har fremsat, om rentebidrag til vedvarende energianlæg finansieret ved indeksslån og om ændring af lov om indeksregulerede realkreditlån og lov om statstilskud til udnyttelse af vedvarende energikilder, har generelt til formål at fremme anvendelsen af vedvarende energikilder. Efter forslaget skal der gives rentetilskud til selskaber, der skattemæssigt er gunstigt stillet i den forstand, at de ikke betaler skat. Disse selskaber får således heller ikke reduceret skatten ved betaling af renter, her for vedvarende energianlæg med tilhørende systemer.

De økonomiske implikationer af at indføre dette princip i dansk lovgivning er uoverskuelige. For at blive inden for energiområdet burde eksempelvis store kollektive varmforsyningssystemer, som der er generel politisk enighed om at fremme, ud fra ideen bag lovforslaget have samme behandling. Produktion og distribution sker normalt af selskaber, der ikke betaler skat, og de burde i konsekvens af lovforslaget have et tilskud som kompensation for det manglende rentefradrag, hvis der ellers skulle kunne overføres principper imellem disse formål. Det ville efter min mening ikke være sundt for dansk økonomi.

I lovforslaget indgår endvidere en indeksfinansiering. Om det skal jeg kun nævne, at vedvarende energianlæg efter den eksisterende lovgivning kan indeksfinansieres, men som det vil være almindeligt kendt, er der ikke den store interesse for udnyttelse af indeksslåneordninger.

Lovforslaget lægger endvidere op til en statsgaranti for realkreditlån til vedvarende